

DŽ. STEINBEKAS * BÉRASIS PONIS

DŽ. STEINBEKAS U (A_{med})
St. 444
k

BĒRASIS PONIS

307

G. Y. BILINSKA
KAIMO
Biblioteka
LEIDYKLA

VILNIUS

1964

JOHN STEINBECK
THE RED PONY
New York, 1955

b10668n

VERTE
Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto
anglu kalbos vertėjų būrelis,
vadovaujamas vyr. dėst.
A. DANTAITĖS

ŽMONIŲ VADAS

SESTADIENIO popietę rančos samdinys Bilis Bakas grėbstinėjo pernykščio šieno stirtos likučius ir mažais kuokšteliais mėtė šake per vielinę užtvara keliems tingiai rupšnojantiems galvijams. Aukštai danguje, tarsi patrankos dūmų kamuoliukai, slinko į rytus maži debesėliai, kovo vėjo genami. Buvo girdėti, kaip aukštai kalvų brūzgynuose šiurena vėjas, bet nė mažiausias dvelktelėjimas neprasiskverbė į rančą dauboję.

Iš trobos išėjo mažasis Džodis, valgydamas storą riekę duonos su sviestu. Jis pamatė Bili, triūsiantį prie šieno stirtos likučių. Berniukas nučiukėjo, vilkdamas kojas žeme, nors jam ir buvo sakyta, kad nuo to plyšta batai. Praeinant pro juodajį kiparisą, pakilo pulkelis baltų balandžių, apsuko ratą ir vėl nutūpė. Nuo šeimyninės prieangio linoktelėjo maža raina katytė, stačiomis kojomis nušuoliavo skersai kelio, apsisuko keliskart ir vėl grįzo atgal. Džodis člupo akmenių, norėdamas ją pabaidyti, bet pavėlavovo,— katė palindo po prie-

angini, ir jis nespėjo paleisti akmens. Berniukas sviedė akmeniu į kipariso, ir balti balandžiai dar kartą pakilo ir apskrido aplink medį.

Atėjės prie stirtavietės, Džodis atsišliejo į spygliuotos vielos tvorą.

— Tai jau visas šienas, ar ne? — paklausė jis.

Pagyvenęs rančos samdinys liovési rūpestingai grėbstęs ir išmeigė šakes į žemę. Nusiémės juodą skrybélę, jis perbraukė ranka per plaukus.

— Ir tas pats visas sudrékės nuo žemės,— atsakė jis. Ir vėl užsimaukšlino skrybélę, pasitrynė sudiržusias, kietas rankas.

— Turėtų būti daug pelių,— įterpė Džodis.

— Tegu jas velniai,— atsakė Bilis.— Knibzdėte knibžda.

— Žinai, gal aš galéčiau pasišaukti šunis ir pamedžioti jas, kai tu baigsi?

— O kodėl ne, manau, kad galétum,— pritarė Bilis Bakas. Jis pasmeigė pilnas šakes drėgno suplékusio šieno ir švystelėjo į orą. Staiga iššoko trys pelės ir persigandusios vėl šmurkštėjo po kupeta.

Džodis patenkintas atsiduso. Sių riebių, blizgančių, ižilių pelių likimas jau buvo aiškus. Aštuanis mėnesius jos pragyveno ir veisėsi šioje šieno stirtoje. Čia jos buvo saugios nuo kačių, spaštų, muodų ir nuo Džodžio. Negaudomos jos pasidarė drąsios, nutuko, gyvena viskuo pertekusios. Darbar ir joms išmušė valanda; jos jau nesulaiks rytdienos.

Bilis pažvelgė aukštyn, į rančą supančią kalnų viršūnes.

— Bet pirma gal geriau atsiklausk tévo,— pataré jis.

— Gerai, o kur jis yra? Aš tuož pasiklausiu.

— Po pietų išjojo į kalnų rančą. Turėtų tuož grįžti.

Džodis atsišliejo į tvoros stulpą.

— Nemanau, kad jis ką sakytų.

Vèl imdamasis darbo, Bilis rimtai įspéjo:

— O vis dèlto geriau pasiklausk. Juk žinai, koks jis.

Džodis iš tikrujų žinojo. Jo tévas, Karlas Tiflinas, reikalavo, kad visada ir dèl visko bùtų jo atsiklausiamama,— ar tai svarbūs dalykai, ar menkiniekiai. Džodis, nugara atsirémës į stulpą, pamazu slydo žemyn, kol pagaliau atsisédo ant žemës. Jis pažvelgë į mažus, vëjo genamus debesų kamuołelius.

— Ar tik nebus lietaus, Bili?

— Visko gali bùti. Véjas geras, tik silpnokas.

— Na, bet aš gal dar prieš lietu suspësiu išgalabyti tas prakeiktas peles.

Jis žvilgteréjo per petj į Bili, norèdamas įsiti-kinti, ar šis pastebéjo, kad jis musikeikë kaip su-auges. Bet Bili, netardamas nè žodžio, dirbo toliau.

Džodis apsisuko ir įsmeigë akis į kalvos atšlaitę, nuo kurios vinguriavo kelias iš kito pasaulio. Kovo saulës spinduliai nuožulniai krito ant kalvos. Tarp šalavijų kur-ne-kur liepsnojo aguonu

žiedai, mirgėjo sidabrinės usnys, melsvi lubinali.
Pusiaukelėje į kalvą Džodis pamatė Aplėpausį,
juodąjį šunį, besikasantį į voverės urvą. Pakasa,
pakasa, paskui nužeria pro užpakalines kojas su-
kapstyta žemę ir vėl kad ims įnirtingai kasti, vi-
sai užmiršdamas tą jam tikriausiai žinomą tiesą,
kad dar nė vienam šuniui néra pavykę pagauti
voverės, rausiantis į jos urvą.

Staiga, Džodžiu i bežiūrint, juodasis šuo suklu-
so, atbulas išsiropštė iš urvo ir pakélé galvą į
viršų, kur pro kalnų tarpeklį éjo kelias. Berniu-
kas taip pat pažvelgė į tą pusę. Karlas Tiflinas
pasirodė raitas balkšvo dangaus fone, paskui nu-
lingavo keliu žemyn link namų. Rankoje jis laikė
kažkokį baltą daiktą.

Džodis pašoko.

— Tétė gavo laišką! — sušuko jis. Ir nustryk-
séjo į rančą, nes laiškas tikriausiai bus skaitomas
garsiai, ir jis turi būti kartu. Jis pasiekė namus
anksčiau už tévą ir įbėgo į vidų. Džodis girdėjo,
kaip Karlas nulipo nuo girgždančio balno ir pa-
tapšnojo arkli per šoną — pavarė į tvartą, kur
Bilis jį nubalnos ir išgins į ganyklą.

Džodis įpuolė į virtuvę.

— Mes gavome laišką! — sušuko jis.

Motina, stovėjusi prie keptuvės su pupomis,
pakélé į ji akis.

— Kas gavo?

— Tétė. Mačiau jo rankoje.

I virtuvę įžengė Karlas, ir Džodžio motina pa-
siteiravo:

— Nuo ko laiškas, Karlai?

Šis staiga susiraukė:

— Iš kur tu žinai, kad yra laiškas?

Ji galvos linktelėjimui parodė į berniuko puse:

— Nagi, Džodis sakė, juk jis viską žino.
Džodis sutriko.

Tėvas paniekinamai nužvelgė berniuką.

— Jis tuož pasidarys tikras senis,— taré jis.—

Rūpinasi visų reikalais, tik ne savo. Visur kaišioja savo smailą nosį.

Misis Tiflin pagailo sūnaus.

— Bet ką jis daugiau veiks, vaikas... Nuo ko gi tas laiškas?

Bet Karlas vis dar piktais dėbčiojo į Džodį.

— Aš tuož jam surasiu darbo, jei jis nenusiramins,— Jis atkišo neatplėštą laišką.— Manau, kad nuo tavo tévo.

Misis Tiflin išsitraukė iš plaukų segtuką ir atplėšė voką. Ji susirūpinusi atstatė lūpas. Džodis matė, kaip jos akys bėginėjo eilutėmis.

— Rašo,— paaiškino ji,— rašo, kad žada atvažiuoti šį šeštadienį pasisvečiuoti pas mus trupėlį. Taip, betgi šiandien ir yra šeštadienis. Laiškas tikriausiai užsigulėjo kur nors.— Ji pažvelgė į antspaudą.— Išsiuštas užvakar. Jau vaikar turėjome gauti.

Ji klausiamai pažvelgė į vyra, ir jos veidas apsiniaukė iš pykčio.

— Na, ko gi dabar susirankei? Juk jis ir taip retai apsilanko.

Karlas mudelbė akis, neįstaikydamas jos rus-
tans žvilgsnio. Jis beveik visada būdavo griežtas
su ją, bet kai žmona kartais supykdavo, jis tuoj
pasiduodavo.

— Sakyk, kas tau yra? — ji vėl paklausė.

Tėvas aiškinosi tokiu tonu, tarsi atsiprašinė-
damas, panašiai kaip Džodis.

— Tai vis dėl jo amžino plepėjimo, — nevy-
kusiai atsikalbinėjo Karlas. — Tik plepa ir plepa.

— Na ir kas? Ir tu pats plepi.

— Taip. Bet tavo tėvas išikandės vieną ir ta-
patį.

— Apie indėnus, — džiaugsmingai išiterpė
Džodis. — Apie indėnus ir žygį per prerijas.

Karlas įtūžęs pasisuko į jį:

— Na, bék iš čia, per daug jau išmanai. Bék,
bék greičiau!

Džodis, nuleides nosį, iškiūtino pro tinklines
duris ir tylutėliai jas uždarė. Eidamas susigėdės,
nunarinęs galvą, jis po virtuvės langu pamatė
keistą akmenuką, tokį nuostabų, kad pritūpė, pa-
siėmė jį ir pradėjo vartytį rankose.

Pro atvirą virtuvės langą jis aiškiai girdėjo
balsus.

— Džodis velniškai teisus, — sakė tėvas. — Tik
apie indėnus ir žygį per prerijas. Jau kokį tūks-
tantį kartą girdėjančią istoriją, kaip nusivarė ark-
lius. Bet jis vis tauškiai ir tauškiai, niekad nepa-
keisdamas nė žodelio.

Misis Tiflin atsakė tokiu pasikeitusiu balsu,
kad Džodis palangėj liovési tyrinėjės akmenėli ir

as.
tas
oj

nē.
y-
a.
ta

pē

k,
es
s,
tē
a-
jo

ik
s-
k-
a-
u,
ir

pakėlė galvą. Dabar ji émė švelniai aiškinti. Džo dis žinojo, kad kartu su tonu pasikeitė ir motinos veidas. Ji ramiai taré:

— Na, tu kitomis akimis pažiurék į visa tai, Karla! Juk tai didelis jvykis mano tévo gyvenime. Jis pervedė vežimų vilkstinę tiesiai per prerijas iki vandenyno. Žygiui pasibaigus, jam nieko gyvenime nebeliko. Tai buvo didelis dalykas, tik per greitai baigësi. Suprask,— kalbéjo ji toliau,— tévas buvo tarsi užgimës šitam darbui, ir, kai viskas baigësi, nieko kito jam nebeliko, kaip tik galvoti ir pasakoti apie tai. Jei jam būtų buvë kur keliauti dar toliau į vakarus, jis būtų keliauves. Pats man taip saké. Bet giliausiai kelią pastojo vandenynas. Jis ir gyvena ten, prie vandenyno, kur buvo priverstas sustoti.

Ji mugaléjo Karla, sugavo ir apraizgë ji savo švelniais žodžiais.

— Esu matës,— sutiko šis ramiai,— kaip jis, bûdavo, nusileis prie kranto ir įispoksos per vandenyną į vakarus.— Čia tévo balsas pasidaré šiurkštesnis.— O paskui eina į „Pasagos“ klubą. Ramiajame gojely ir pasakoja visiems, kaip indénai nusivaré arklius.

Ji vél pabandë ji palenkti.

— Betgi jam tai viskas! Tu galètum buti kantresnis, bent jau détis, kad jo klausaisi.

Karlas nekantriai nusisuko į šalį.

— Ką gi, kai man per daug įkyrës, galësiu nueiti į šeimyninę ir pasédéti su Biliu,— pasaké

susierzinės. Jis perėjo per trobą ir išeidamas smarkiai trenkė durimis.

Džodis nubėgo prie savo darbų. Pabėrė viščiukams grūdų, bet nė vieno nepavaikė. Surinko iš gūžtų kiaušinius. Prinešė į trobą malką ir taip rūpestingai jas sudėliojo į dėžę, kad nuo dviejų glėbių ši atrodė pilnutėlė.

Tuo laiku motina jau baigė kepti pupas. Ji pamaišė žarijas ir kalakuto sparnu nušlavė viryklos viršų. Džodis atsargiai pažvelgė, norėdamas įsitikinti, ar motina dar tebepyksta ant jo.

— Ar jis šiandien atvažiuos? — paklausė Džodis.

— Laiške taip parašyta.

— Tai gal palypėti į kalvą jo pasitiki?

Misis Tiflin džingtelėjo paskutinę rinkę.

— Gerai būtų,— tarė ji.— Jis tikriausiai nudžiugtų, jei kas pasitiktų.

— Tai aš imsiu ir pasitiksiu.

Išėjės laukan, Džodis šaižiai švilptelėjo šunims.

— Na, į kalvą! — sukomandavo jis.

Abu šunys suvizgino uodegomis ir pasileido į priekį. Salavijai pakelėje buvo ką tik išleidę jau mus, trapius ūglelius. Džodis nusiskynė kelis ir trynė tarp delnų, kol ore pasklido aitrus, stiprus kvapas. Šunys puolė iš kelio ir amseidami nuruko paskui kiškį į bruzgynus. Daugiau Džodis tiek juos ir tematė, nes šunys, nesučiupę kiškio, sugrižo į namus.

Džodis užpuškavo į pačią kalvos viršunę. Kai

jis pasiekė mažąjį tarpeklių, kuriuo ėjo kelias, poplečio vėjas ėmė pūsti jam į veidą, taršyti plaukus ir plaikstyti marškinius. Jis žiūrėjo žemyn į kalveles bei kalvų keteras apačioje ir į didžiulį žalią Salino slėnį. Toli lygumoje Džodis galėjo ižiūrėti baltą Salino miestą ir gęstančios saulės spindulinose blyksinčius jo langus. Cia pat, kalvos papédėje, ažuole buvo suskridęs ištisas varnų susirinkimas. Medis juodavo nuo varnų, kurios krankė vienu balsu.

Paskui Džodis nuo keteros apžvelgė vieškelį, kuris dingo už kalvos ir vėl toliau vingiavo jau kitoje kalvos pusėje. Toje tolimoje kelio juostoje jis pastebėjo vežimą, létai traukiama bέro arklio. Stai jis išnyko už kalvos. Džodis atsisėdo ant žemės ir žiūrėjo ten, kur vežimas turėjo vėl išlisti. Kalvų viršūnėse ūbavo vėjas, o kamuoliniai debesys skriejo į rytus.

Vežimas išlindo iš už kalvos ir sustojo. Nuo sėdynės nulipo juodai apsirengęs žmogus ir priėjo prie arklio galvos. Nors ir iš toli, Džodis suprato, kad jis išžaboję arklių, nes šio galva tuo pat nulinko žemyn. Arklys pajudėjo į priekį, o vyriškis létai kopė į kalvą greta. Džodis džiaugsmingai sušuko ir pasileido į pakalnę pasitikti. Voverės nuo kelio tik nérė į šalis, o čiviliukas sumosavo uodegėle, nubέgo iki skardžio ir nuplevėno kaip sklandytuvas.

Kas žingsnis Džodis stengėsi išokti į savo šešlio vidurį. Po kojomis pasimaišė akmuo, ir jis parvирto. Jis dūmė visu kelio posūkiu ir pagaliau

netoliose išvydo savo senelį su vežimu. Berniukas buvėsi taip pašėlusiai lėkės ir émė eiti oriu žingsniu.

Arklys klupdamas šnopavo į kalvą, o šalia žingsniavo senis. Besileidžiančios saulės spinduliai užpakalyje mirguliavo ištisę, tamsūs jų šešliai.

Senelis buvo su plonos juodos medžiagos eilute, minkštais odiniais getrais tarsi kongresmenas ir juodu kaklaraiščiu ant trumpos kietos apykaklės. Rankoje jis nešėsi juodą nulėpusiais kraštais skrybėlę. Balta barzda buvo trumpai pakirpta, o balti antakiai styrojo virš akių, nelyginant ūsai. Mėlynos griežtos akys žvelgė linksmai. Ir veidas, ir figūra buvo neapsakomai didingi ir nejudrūs lyg iš granito iškalti. Atrodė, kad sustojęs senis suakmenės ir daugiau jau niekad nebegalės pajudėti. Jo žingsniai buvo lėti ir tvirti. Kartą žengęs, niekada nesitrauks atgal; kartą pasirinkęs kelią, niekada iš jo neiškryps ir nei paspartins žingsnio, nei sulėtins.

Džodžiui pasirodžius iš už posūkio, senelis sveikindamas lėtai pamojavo skrybėle ir susuko:

— O, Džodis! Ar tik ne manęs pasitiki atejai, a?

Džodis prisigretinęs apsisuko, pasitempė ir, derindamas koją, patraukė kartu su seneliu, tra putėli vilkdamas kulnus žeme.

— Taip, seneli, — atsakė jis. — Mes tik šandien gavom jūsų laišką.

— Turėjo vakar ateiti, — tarė senelis. — Žinoma, kad vakar. Na, kaip gyvuoja namiškiai?

— Puikiausiai, seneli.

Berniukas valandėlę padvejojo, o paskui nedrąsai pasiūlė:

— O gal norėtumėt prisidėti rytoj prie pelių medžioklės, seneli?

— Pelių medžioklės, Džodi? — senelis sukiėno. — Nejaugi šios kartos žmonės nusigyveno iki pelių medžioklės? Jie nėra stipruoliai, tie naujieji žmonės, bet aš niekada nemaniau, kad jie ims peles medžioti.

— Ne, seneli. Tai tik žaidimas. Mat, pasibaigė šieno stirta. Aš užpiudysiū peles šunimis, o jūs galėsit žiūrėti arba net kiek padaužyti šieną.

Griežtos, linksmos akys sužiuro į berniuką.

— Aha... Pasirodo, jūs pelių nevalgot. Dar tiek nenusigyvenot.

— Šunys jas éda, seneli, — paaiškino Džodis. — Tai, žinoma, nė nepanašu į indėnų medžioklę.

— Be abejo, ne, bet vėliau, kai kariuomenės būriai émė indėnus persekioti, šaudyti vaikus ir deginti vigvamus, tai mažai kuo tesiskyrė nuo tavо pelių medžioklės.

Jie užkopė šlaitu į kalvos viršunę ir pradėjo leistis į rančos slėnį. Saulė jau nebešvietė jiems į nugaras.

— Tu paugéjai, — tarė senelis. — Beveik per visą eilę, sakyčiau.

— Daugiau,— pasigyrė Džodis.— Namie, kur pažymėta ant durų, aš nuo Padékos švenčių jau paaugau daugiau kaip per colę.

Senelis tarė sodriu, žemu balsu:

— Gal tu per daug vandens geri ir augi kaip stiebas? Pažiūrėsim, kaip tu atrodysi, kai truputį sustambėsi.

Džodis skubiai žvilgterėjo į senelio veidą, nežinodamas, ar čia reikia įsižeisti, bet įžvalgiose, melsvose akyse nebuvo nei krislelio pašaipos, nei noro pabarti ar sudrausti.

— Mes galētume paskersti kiaulę,— pasiūlė Džodis.

— Na ne! Nieku būdu! Tu tiesiog man pataikauji. Dabar ne laikas, ir tu pats tai žinai.

— Jūs atsimenat, seneli, Raili, tą didžią kuilį?

— Taip. Raili aš gerai prisimenu.

— Tai va, Railis iškniso skylę toje pačioje šieno stirtoje, šienas virto ir jį uždusino.

— Neprižiūrimos kiaulės kažin ką pridaro,— pasakė senelis.

— Kaip kuilys, Railis buvo neblogas paršas, seneli. Kartais aš jodinėdavau ant jo, ir jis nepykdavo.

Slėnyje trinktelėjo trobos durys, ir jie pamatė Džodžio motiną, stovinčią ant priebručio ir svingai mojuojančią prijuoste. Jie pamatė ir Karlą Tifliną, einantį nuo tvarto į trobą, kad suspėtų svečią pasitikti.

Saulė jau buvo pasislėpusi už kalvų. Iš kamino kilo melsvi dūmai ir sluoksniai tvyrojo parau-

dusiame
komi rin

Iš šei

ant žeme
skuto sav
nelis sak
josios ka
Bilis jau
berniuku

Kai L
jau lauk
Karla

— Na
Misis
vėjo neju
nojo jai
neliu r
šiaudai ū

— Aš
su vežimė

Seneli
sus, pasal

— Ta
tėvą, seną
aiškėjo, k
to, kad jis

Misis T
ba,

— Ar
tai nieko n

dusiamo slėnyje. Kamuoliniai debesys, nebeblaškomi rimstančio vėjo, kaboją danguje.

Iš šeimyninės išėjo Bilis Bakas ir šliūkštélėjo ant žemės muliną vandenį iš dubens. Jis nusiškuto savaitės vidury, nes labai gerbė senelį, o senelis sakė, kad Bilis yra vienas iš nedaugelio naujosios kartos žmonių, kurie dar neištiko. Nors Bilis jau buvo nebe jaunas, senelis vis dar jį laikė berniuku. Dabar Bilis taip pat skubėjo į trobą.

Kai Džodis su seneliu pasieké namus, visi trys jau laukė jų prie kiemo vartelių.

Karlas prabilo pirmas:

— Na sveiki, tėve! Mes laukéme jūsų.

Misis Tiflin pabučiavo senelį į skruostą ir stovėjo nejudėdama, kol jis savo didele ranka tapšnojo jai per petį. Bilis iškilmingai paspaudė senelinui ranką, šypsodamasis pro styrinčius lygšiaudai ūsus.

— Aš iškinkysiū, — tarė Bilis ir nusivedė arkli su vežiméliu.

Senelis nulydėjo Bilį akimis ir, atsisukęs į vienus, pasakė jau gal šimtą kartų girdėtus žodžius:

— Tai bent geras vyrukas. Aš pažinojau jo tėvą, senają Mulauodegį Baką. Man taip ir nepaiškėjo, kodėl visi jį vadino Mulauodegiu, gal dėl to, kad jis ant mulų gabendavo krovinius.

Misis Tiflin apsigrėžė ir pirmoji pasuko į trobą.

— Ar ilgai pas mus paviešosit, tėte? Laiške tai nieko nerašėt.

— Hm, nežinau. Manau, kokią porą savaičių,
Bet aš niekada neišbūnu tiek, kiek galvoju.

Netrukus jie jau sėdėjo už balta klijuote ap-
dengto stalo ir valgė vakarienę. Virš stalo kaboj
lempa su skardiniu gaubteliu, atmušančiu šviesą.
I valgomosio kambario langus bubsėjo naktinės
peteliškės.

Senelis piaustė mažais gabalėliais mėsos keps-
nį ir lėtai kramtė.

— Praalkau,— tarė jis.— Bevažiuojant užéjo
oras valgyti. Panašiai kaip anuomet, žygiuojant
per prerijas. Mes kiekvienu vakara taip išalkda-
vom, kad vos sulaukdavom, kada baigs virti mė-
sa. Aš vienas galėdavau sušveisti kokius penkis
svarus buivolienos.

— Judančiam daugiau reikia,— įsiterpė Bi-
lis.— Mano tévas gabendavo mulais valstybinius
krovinius. Dar vaikas būdamas, aš jam padėda-
vau. Vienu du mes galėdavom sudoroti beveik
visą elnio kumpį.

— Pažinojau tavo tévą, Bili,— tarė senelis.—
Šaunus vyras buvo. Jį vadino Baku Mulauodegiu.
Nežinau kodėl, gal dėl to, kad ant mulų gabenda-
vo nešulius.

— Taip ir buvo,— sutiko Bilis.— Jis gabenda-
vo nešulius ant mulų.

Senelis padėjo peili su šakute ir apžvelgė stala.

— Prisimenu, kartą mes pristigom mėsos.—
Jo balsas pritilo ir pasidarė keistai žemas, jis ėmė
kalbėti tarsi dainuodamas; visada jis taip pasako-
davo apie senus laikus.— Nebuvo nei buivolių, nei

antilopių, netgi triušių. Net kojoto medžiojai nebenušaudavo. Tokiu metu vadas turi būti ypač budrus. O vadas buvau aš ir žiūrėjau, akis pastatęs. Ir žinote kodėl? Ogi todėl, kad žmonės išalkę tuo imtų skersti kinkomus jaučius. Netikite? Esu ne kartą girdėjęs, kaip buvo sušveisti visi į jungą tinkantys galvijai. Pradėdavo nuo vidurinių, o paskui ir kraštinius. Galiausiai sudorodavo priešakinę porą, o po to — ieninius. Vado pareiga sulaikti, kad šitaip neatsitiktų.

Nežinia pro kur į kambarį prasigavo didelę peteliškė ir ēmė suktis ratu aplink kabaničią žibalinę lempą. Bilis atsistojo ir mėgino sugauti ją tarp delnų. Karlas mostelėjo pusiau sugniaužtu kumščiu, pagavo peteliškę ir sutrynė. Priėjęs prie lango, išmetė ją laukan.

— Kaip jau sakiau,— vėl buvo bepradedas senelis, bet Karlas pertraukė:

— Geriau valgykit dar mėsos. Mes jau galėtume pradėti pudingą.

Džodis pamatė, kaip piktais blykstelėjo motinos akys. Senelis vėl paėmė peilių su šakute.

— Teisybę sakot, aš tikrai gerokai išalkęs,— tarė jis.— Vėliau papasakosiu.

Po vakarienės, kai visa šeima ir Bilis Bakas sėdėjo kitame kambaryje prieš židinį, Džodis susirūpinės sekė senelį. Jis pastebėjo gerai žinomus požymius. Barzdotas veidas palinko į priekį, akių griežtumas išnyko, ir jos svajingai žvelgė į ugnį; sunėrės ilgus lieesus pirštus, senelis apglėbė juodus kelius.

— Neprisimenu,— pradėjo jis,— kažin, ar aš jums pasakoju, kaip tie vagys plutai nusivarė trisdešimt penkis mūsų arklius?

— Atrodo, kad pasakojot,— pertraukė ji Karlas.— Ar tik ne tada, kai dar nebuvot pasiekę Tahu krašto?

Senelis grįžtelėjo į žentą.

— Teisingai. Vadinasi, jau esu pasakojės šią istoriją.

— Ir ne vieną kartą,— negailestingai tarė Karlas, vengdamas žmonos akių. Bet, jausdamas į save įbestą piktą jos žvilgsnį, pridūrė: — Žinoma, būtų malonu dar kartą išgirsti.

Senelis vėl atsisuko į ugnį. Jis paleido rankas, paskui vėl sunérė pirštus. Džodis suprato, kaip jis jaučiasi, kaip viskas jo širdyje griuvo ir liko tuštuma. Džodij dar šiandien apšaukė seniu! Kas bus, tas bus, tegul ir vėl taip pavadina. Jis sukaupė drąsą ir tyliai paprašė:

— Papasakokite apie indénus.

Senelio akys vėl pasidarė griežtos.

— Berniukai visuomet mėgsta klausytis apie indénus. Tai vyrų darbas, o dabar vien berniukai juo tesidomi. Na, palauk... Ar pasakoju jums kada nors, kaip aš reikalavau, kad kiekvienas vežimas vežtusi su savimi po ilgą geležinę plokštę?

Visi tylėjo, tik Džodis sujudė:

— Ne, nepasakojot,— tarė jis.

— Matote, kai užpuldayo indénai, mes visa da, būdavo, sustatome vežimus žiedu ir šaudome

pro ratus. Man atrodė, kad jeigu kiekvienas vežimas turės po ilgą plokštę su šaudymo angomis, tai vyrai, jomis uždengę žiedu sustatyti vežimų ratus, galės apsisaugoti. Būtų išgelbėtos gyvybės ir nereikėtų gailėtis, kad teko tempti šitokį svori. Bet, žinoma, mano vyrai nesutiko. Sako, niekas iki mūsų taip nedarė, kam mums bereikalingos išlaidos. Na, o paskui gailėjosi.

Džodis pažvelgė į motiną ir iš jos veido suprato, kad ji visai nesiklauso. Karlas knibinėjo nuospaudą ant nykščio, o Bilis Bakas žiūréjo į ropojantį per sieną vorą.

Senelio balsas vėl buvo toks, kaip visada pasakojant. Džodis jau iš anksto žinojo, kas bus toliau. Migdantis pasakojimas kartais pagreitėdavo, kai senelis užsimindavo apie atakas, pasidarydavo liūdnas, kai kalbėdavo apie žaizdas, skambėdavo kaip laidotuvų giesmė, laidojant žuvusius plačiosiose prerijose. Džodis sėdėjo tyliai, žiūrédamas į senelį. Griežtos mėlynos senelio akys buvo bejausmės. Atrodė, kad ir jam pačiam tas pasakojimas nelabai įdomus.

Kai jis baigė pasakoti, visi valandėlę pagarbiai tylėjo, paskui Bilis atsistojo, pasirąžė ir truktelėjo kelnes aukštyn.

— Aš, tur būt, jau eisiu pūst į ūsą,— tarė jis. Paskui, atsigrėžęs į senelį, pasakė: — Seiminėje turiu seną parakinę, vaikišką šovinelių ir šratinių pistoletą. Ar rodžiau jums kada?

Senelis lėtai palingavo galvą.

— Tur būt, rodei, Bili. Panašus į tą mano pistoletą, kurį turėjau, kai vedžiau žmones per prijas.

Bilis iš mandagumo pastovėjo, laukdamas, kol bus baigta ši trumpa istorija, ir, palinkėjęs labos nakties, išėjo iš trobos.

Karlas Tiflinas mėgino pakreipti kalbą kita vaga:

— Kas gero anam krašte, tarp mūsų ir Montrio? Girdėjau, kad ten pasiutusi sausra.

— Aha, sausra,— atsakė senelis.— Laguna Sekoje nebuvo nė lašelio vandens. Bet toli gražu ne taip, kaip aštuoniasdešimt septintaisiais metais. Tada visa žemė buvo lyg pelenai, o šešiasdešimt pirmaisiais, tur būt, visi kojotai išdvésé iš bado. Siemet jau per koki penkiolika colių iškrito liečius.

— Taip, bet dar per anksti. Štai, kad dabar palytu — būtų visai kas kita.

Karlo akys nukrypo į Džodį.

— Ar ne laikas tau miegot?

Džodis paklusniai atsistojo:

— Ar galima užmušti peles pernykščio šieno stirtoje, téte?

— Peles? O, žinoma! Išmušk jas visas. Bilis sakė, kad jau visai nelikę sveiko šieno.

Berniukas ir senelis slapčia supratingai žvilgtelėjo vienas į kitą.

— Išmušiu jas visas rytoj,— pažadėjo jis.

Džodis gulėjo lovoje ir galvojo apie fantastišką indėnų ir buivolių pasaulį, kurio jau niekada

daugiau nebebus. Kaip gaila, kad jis negyveno tais didvyriškais laikais, nors ir žinojo, kad menkas iš jo didvyris. Kuris gi dabar — nebent tik vienas Bilis Bakas — galėtų atlikti tokius žygdarius? Tuomet gyveno milžinai, bebaimiai vyrai, neregėtos ištvermės vyrai, kokių jau seniai nebėra. Džodis galvojo apie plačiasias plynas ir per jas slenkančius tarsi šimtakojai vežimus. Jis matė senelį ant didžiulio balto žirgo, su pasitikėjimu vedantį žmones. Jo mintyse pražygiavo tos didingos figūros, nuslinko už horizonto ir išnyko.

Paskui jis mintimis sugrižo į rančą. Išiklausęs į tylą, jis išgirdo iš erdvių atskiejantį kažkokį neaiškų šlamesį. Girdėjo, kaip kažkuris šuo būdoje gynesi nuo blusų, kasydamasis ir koja bumbėdamas į lentas. Paskui pakilo vėjas, suošė sudėjav'o juodasis kiparisas, ir Džodis užmigo.

Pabudo jis visu pusvalandžiu anksčiau, negu nuaidėjo skambalas pusryčiams. Džodžiui einant per virtuvę, motina barškinosi apie krosnį, stengdamasi įpūsti ugnį.

— Koks ankstyvus, — nusistebėjo ji. — Kur taip išsiruoše?

— Laukan, ieškoti geros lazdos. Mes šiandien eisim mušti pelių.

— Kas tie „mes“?

— Nagi senelis ir aš.

— Tai ir senelį jau prisišnekinai. Tu visada taip, kad paskui butų kam dalį kaltės suversti.

— Aš tuoju grįsiu, — pažadėjo Džodis. — Tik tai noriu iki pusryčių susirasti gera lazdą.

Jis uždarė tinklines duris ir išėjo į brékštano rytą vėsa. Ryto tyla tedrumstę paukščių kilmamas triukšmas, o nuo kalvų atgal į rančą, nelyginant sočios apvalios gyvatės, slinko katės. Nakčių medžiojo starus ir, nors jau visos keturios buvo pilvus prisikimšusios, sutūpė pusračiu priesais virtuvės duris ir gailiai kniaukė, prašydamos pieno.

Aplėpausis ir Nutrūktgalvis béginéjo pakrūmiais, viską kruopščiai apšniukštinėdami, bet, kai Džodis švilptelėjo, jie tuo pat pakélé galvas ir pradėjo vizginti uodegas. Jie strimagalviais pribėgo prie Džodžio, raivydamiesi ir žiovaudami. Berniukas oriai patapšnojo juos per galvas ir pasuko prie vėjo plaikstomo sašlavyno. Jis išsirinko seną šluotkotį ir keturkampį, maždaug colio platumo medgalį. Išsitraukęs iš kišenės batų raišteli, pririšo tą medgalį prie šluotkočio, kad būtų panašu į spragilą. Jis pabandė naujaji savo ginklą, švilpteldamas juo ore ir taip tvodamas žemę, kad net šunys, iš baimės inkšdami, nurūko į šalį.

Džodis apsisuko ir patraukė pro namus prie stirtavietės apžvelgti knutynių lauko, bet Bilis Bakas, iki šiol kantriai sėdėjęs ant virtuvės laiptų, šūktelėjo jam:

— Geriau gržk. Po poros minučių pusryčiai.

Džodis apsigrežė ir žengė trobos link. Spragilą atrémė į laiptelius.

— Su juo vaikysi peles,— paniškino Biliui.— Kertu lažybų, kad jos gerokai nusipenėjusios. Gal-

... va dedu, kad jis ne nenujautė, nes jis...
... būs.

— Taip pat, kaip ir tu nenujauti,— filosofiškai pastebėjo Biliš,— kaip ir aš, kaip ir kiekviename.

Džodis net apstulbo nuo šitokios minties. Jis suprato, kad tai tiesa. Pelių medžioklė visai išgaravo jam iš galvos. I prieangį išėjo motina ir ėmė dažyti skambala,— visos berniuko mintys susijaukė.

Visi susėdo prie stalo, tik senelio nebuvo. Biliš galva parodė į tuščią kédę:

— Kodėl jo nėra? Ar nesusirgo?

— Jis ilgai rengiasi,— paaiškino misis Tiflin,— kol susišukuoja barzdą, nusiblizgina batus, išsivalo drabužius.

Karlas pasibarstė košę cukrumi.

— Žmogus, vedęs per prerijas vežimų vilkštine, turi ypatingai rūpintis savo išvaizda.

Misis Tiflin pasisuko į ji:

— Užteks, Karlai! Prašau, nereikia.

Tai nuskambėjo ne kaip prašymas, greičiau — kaip grasinimas. O grasinimai Karlą erzindavo.

— Na, kiek kartų man reikės klausytis tos istorijos apie geležines plokštes ir trisdešimt penkis arklius? Tie laikai jau seniai praėjo. Tai kodėl jis vis negali užmiršti to, kas niekada nebegriš? — Bekalbėdamas jis dar labiau įpyko ir ėmė šaukti: — Kuriam galui vis tą patį ir tą patį pasakoti? Jis perėjo per prerijas. Na ir gerai! Bet

dabar juk viskas baigta. Kam įdomu klausytis visą laiką to paties?

Durys į virtuvę tyliai užsidarė. Visas ketvertas už stalo tarsi suakmenėjo. Karlas padėjo šaukštą ant stalo ir brūkštelėjo pirštais per smakrą.

Paskui virtuvės durys vėl prasivérė ir jéjo senelis. Jis prisiversdamas šypsojosi, jo akys buvo primerktos.

— Labas rytas,— pasisveikino jis ir atsisėdės į bedė akis į savo košę.

Bet Karlas negalėjo nutylėti:

— Ar... ar jūs girdėjote, ką aš kalbėjau?

Senelis tik linktelėjo galvą.

— Nežinau, kas čia man buvo užėjė, téve. Aš nenorėjau šito. Aš tiesiog neapgalyotai pajuokavau.

Džodis susigėdės dirstelėjo į motiną ir pamatė, kad ji, užgniaužusi kvapą, žiūri į Karlą. Juk jam nepaprastai sunku. Taip sakydamas, jis nežmoniškai kovojo pats su savimi. Visada jam būdavo baisus dalykas, jeigu reikėdavo atšaukti savo žodžius, o dabar dar šitaip gēdingai.

Senelis žiūréjo kažkur į šalį.

— Aš stengsiuosi iš to pasimokyti,— tarė jis ramiai.— Juk aš ne silpnaprofis. Aš nepykstu už tai, ką tu pasakei, tikrai noriu išsiaiškinti, ar tai tiesa, ir jeigu taip,— turėsiu tai omenyje.

— Tai netiesa,— tarė Karlas.— Širyt aš nekaip jaučiuosi. Atleiskite, kad taip pasakiau.

— Neatsiprašinėk, Karlai. Seniai kartais daug ko nesupranta. Gal ir tavo teisybė, Zygis per pre-

rijas baigtas. Tur but, laikas jau ji ir pamiršti — viskas jau praeity.

Karlas pakilo iš už stalo.

— Aš jau pavalgiau. Einu dirbtį. O tu nesiskubink, Bili.

Jis greitai išėjo iš valgomosios. Bilius skubiai prarijo paskutinius kąsnius ir netrukus išsekė. Bet Džodis tebesėdėjo lyg prikaltas.

— Ar jau daugiau nieko nebepasakosit? — paklausė jis.

— Kodėl, aišku, pasakosiu, bet tik tada, kai žinosiu, kad manęs nori klausytis.

— Aš mėgstu klausytis, seneli.

— O, žinau, kad mėgsti, bet tu tik mažas berniukas. Tai buvo vyru darbas, o dabar vien tik maži berniukai benori apie tai klausytis.

Džodis atsistojo.

— Aš jūsų palauksiu lauke, seneli. Turiu gera lazdą toms pelėms.

Jis palaukė prie vartelių, kol senelis išėjo į prieangį.

— Dabar einam mušti pelių, — sušuko Džodis.

— Žinai, Džodi, aš verčiau pasėdėsiu čia prieš saulutę. O tu eik vienas tų pelių daužyti.

— Galite imti mano lazdą, jei norite.

— Ne. Aš pasėdėsiu čia truputį.

Džodis musiminęs apsisuko ir nužingsniavo link stirtavietės. Jis stengėsi pasiguosti, galvodaamas apie didžiules riebias peles. Berniukas daužė spragilu į žemę. Sunys inkšdami glauštėsi apie jį, bet jis nejstengė eiti toliau. Prie trobos, pašaly,

jis matė sédintį senelį — jis atrodė toks mažas, plonas, juodas.

Apsigalvojęs Džodis sugrūžo ir atsisėdo ant laiptelių prie senuko kojų.

— Jau? Na, ar išmušei tas peles?

— Ne, seneli. Aš jas išmušiu kurią nors kitą dieną.

Pažemiu zirzdamos skraidė ankstyvos musés, o priešais laiptelius ropinėjo skruzdėlės. Nuo kalvos sklido aitrus šalavijų kvapas. Prieangio lentos įšilo nuo saulės.

Džodis nė nepajuto, kada senelis prašneko:

— Dabar mano savijauta tokia, kad gal geriau čia nebepasilikti. — Jis žiūrinėjo savo stiprią, seną ranką. — Atrodo, tarsi tas žygis per prerijas būtų buvęs beprasmėkas. — Jo akys nukrypo kalvos šlaitu aukštyn ir sustojo ties tupinčiu ant nudžiūvusios medžio šakos vanagu. — Aš pasakoju tas senas istorijas, bet ne tai svarbu. Žinau tik viena, kad noriu, jog žmonės jaustų, ką ir aš jaučiu pasakodamas. Ir ne indėnai svarbu, ne nuotykių, nei, pagaliau, kad atvykome čia. Svarbu tai, kad visas žmonių būrys buvo vienas didelis pirmyn slenkantis gyvūnas. Ir aš buvau jo galva. Jis vis éjo ir éjo į vakarus. Kiekvienas žmogus turéjo savo troškimų, tačiau bendras šio didžiulio gyvuno — mūsų visų — troškimas buvo veržtis tollyn į vakarus. Aš buvau vadas, bet jeigu ne aš, tai kas nors kitas būtų juos vedęs. Be vado nebūtų apsiéję. Ta giedrų vidudienį nuo krūmokšnių krito juodi šešėliai. Kai pagaliau išvydome kalmus,

Jis nutilo ir trvné akis, kol net vokai paraudo.

— Stai ką aš turėčiau pasakoti, o ne visokius nutikimus.

Džodžiui prašnekus, senelis krūptelėjo ir pažvelgė į ji.

— Gal būt, kada nors ir aš galēsiu vesti žmones,— pasakė Džodis.

Senukas nusišypsojo.

— Dabar jau nebéra kur eiti. Vandenydas neleidžia. Kiek šioje pakrantėje gyvena senų žmonių, neapkenčiančių vandenyno, nes jis užkirto jems kelią!

Galēčiau laivais, seneli,

Vis tiek nėra kur, Džodi. Užimta jau kiek-viena vietelė. Bet ne tai blogiausia,— ne, ne tai. Žmonėms mirė troškimas veržtis į vakarus. Nebe-liko tokio troškimo. Nebéra jo. Tavo tėvai teisus. Viskas baigėsi.

Jis sunėrė ant kelio pirštus ir nudelbė į juos akis.

Džodis labai nuliudo,

— Jeigu norėtumėt, seneli, aš galėčiau atnešti padareę stiklinę limonado.

Senelis jau buvo beatsisakas, bet pažvelgė Džodžiui į veidą ir tarė:

— Būtų neblogai. Tikrai būtų ne pro šalį išgerti limonado.

Džodis išmuko į virtuvę, kur motina baigė šluostytį indus.

— Ar galima paimti citriną? Aš noriu padaryti seneliui limonado.

Motina pasimēgdžiojo:

— Ir kitą citriną pasidaryti limonado san.

— Ne, mama. Man nereikia.

— Džodi! Tu sergi! — Ji staiga nutilo.— Pasūmk citriną iš šaldytuvo,— tarė švelniai.— Palauk, aš tuoj paduosiu tau indelį citrinai išspausti.